

Anna Babicz

Biblioteka Główna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID ID: 0000-0002-1433-009X

Agnieszka Gryz

Biblioteka Główna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID ID: 0000-0001-8263-8566

SPRAWOZDANIE Z III OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
„BIBLIOTEKARZ 4.0. WYZWANIE DLA BIBLIOTEK – TERAŹNIEJSZOŚĆ
I PRZYSZŁOŚĆ” BIBLIOTEKA GŁÓWNA WARSZAWSKIEJ AKADEMII
TECHNICZNEJ W WARSZAWIE 16 PAŹDZIERNIKA 2025 R.

W dniu 16 października 2025 r. odbyła się III Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Bibliotekarz 4.0” zorganizowana pod hasłem „Wyzwanie dla bibliotek – teraźniejszość i przyszłość”. Gospodarzem wydarzenia była Biblioteka Główna Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie. Patronat honorowy nad obradami objął Rektor-Komendant WAT, gen. bryg. prof. dr hab. inż. Przemysław Wachulak. Program konferencji składał się z dwóch sesji zawierających 10 referatów oraz wystąpień sponsorów, którymi były firmy: EBSCO, MOL, PWN, Digital-Center Profesjonalne Systemy Digitalizacji, GRUPA Helion oraz ELIBRON sp. z o.o.

Konferencję otworzyła Dyrektor Biblioteki Głównej Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, mgr Bożena Chlebicka-Abramowicz, która powitała przybyłych gości oraz przybliżyła sylwetki członków Komitetu Naukowego. W słowie wstępnym zdefiniowała pojęcie „Biblioteka 4.0”, jako nowoczesny model placówki informacyjnej, w której bibliotekarz staje się inicjatorem procesów transformacji cyfrowej, łączącym tradycyjne zarządzanie zbiorami z zaawansowanymi technologiami informacyjnymi. Celem wydarzenia była wymiana poglądów i doświadczeń na temat pracy współczesnego bibliotekarza i stojących przed nim wyzwań.

Fot. 1. Poster konferencyjny.

Tematem sesji pierwszej było: „Funkcjonowanie w świecie nowych technologii”, obejmowała ona sześć referatów, moderatorem był dr Stanisław Skórka (dyrektor Biblioteki AGH w Krakowie).

Cykl wystąpień rozpoczął płk dr inż. Rafał Kasprzyk (WAT) wykładem pt. „Lapidarne abecadło sztucznej inteligencji”. Autor dokonał systematyki pojęć związanych ze sztuczną inteligencją (AI), przybliżył historię dyscypliny oraz wskazał czynniki determinujące obecny rozwój inteligentnych systemów. AI podzielił na dwa typy, pierwszy to taki, w którym uczy ekspert-człowiek, rozumiejący maszynę i przelewający „jej do głowy” znane sobie reguły. Drugi natomiast to system, który nie potrzebuje człowieka, bo korzysta z dostarczonych mu danych. Tak powstaje Software 2.0, który współcześnie znajduje różne zastosowania i w różnych obszarach radzi sobie lepiej niż człowiek. Prelegent odniósł to do głównego pojęcia konferencji „Bibliotekarz 4.0”, stwierdzając, że to doskonałe miejsce, by połączyć refleksję nad technologią z misją bibliotek: dostępem do wiedzy, edukacją i kulturą. Wystąpienie zakończył hipotezą: „AI nie zastąpi bibliotekarza, ale bibliotekarz z AI zastąpi bibliotekarza bez AI”.

Kolejny referat wygłosiła mgr Dorota Bill-Skorupa (Główna Biblioteka Komunikacyjna, Ministerstwo Infrastruktury w Warszawie) „Biblioteka i mózg – part-

nerstwo (nie)oczywiste. Nieświadome i świadome zastosowanie neuronauki”. Autorka przybliżyła teoretyczne i praktyczne zastosowanie neuronauki, analizując mechanizmy pamięci i procesy kognitywne zachodzące u użytkowników biblioteki. Wskazała, jak wiedza o biologicznym podłożu uczenia się może być aplikowana w architekturze informacji oraz przy projektowaniu inkluzywnych i stymulujących przestrzeni bibliotecznych, które stają się centrami aktywności intelektualnej.

„Bibliotekarz – po labiryncie otwartych zasobów edukacyjnych” zaprezentowała mgr Lilianna Nalewajska z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Przedmiotem wystąpienia była prezentacja otwartych zasobów edukacyjnych (OZE, ang. *Open Educational Resources* – OER). Termin ten odnosi się do bezpłatnych materiałów edukacyjnych (podręczników, kursów, filmów, zdjęć) dostępnych w Internecie, objętych wolnymi licencjami Creative Commons lub domeną publiczną. Autorka nakreśliła początki powstania OZE, zaprezentowała strony domowe wybranych bibliotek akademickich, udostępniających otwarte zasoby. Przedstawiła badania o stopniu znajomości OZE przez bibliotekarzy oraz zaprezentowała organizację ENOEL (*European Network of Open Education Librarians*), europejską sieć bibliotekarzy akademickich zaangażowanych w promowanie i wspieranie otwartej edukacji. Otwarte Zasoby Edukacyjne sprzyjają wspieraniu polityki otwartości i dostępności do wiedzy.

Po przerwie kawowej odbyła się prezentacja referatu Ariela Drozda, przedstawiciela firmy Sages – Oddział Warszawski „AI w dostępności cyfrowej: szanse korzyści i zagrożenia”. Wystąpienie dotyczyło sztucznej inteligencji, ze szczególnym uwzględnieniem jej zastosowania w edytorstwie cyfrowym, nakierowanym na prosty język i efektywną komunikację, techniczne i praktyczne aspekty komunikacji z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i marginalizowanymi. Prelegent wskazał, że technologie AI mają duży potencjał i mogą być wsparciem w pracy osób z dysfunkcjami, ale muszą być stosowane w sposób odpowiedzialny.

Kolejnym panelistą był dr Adam Szalach z Akademii Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu. W swoim wystąpieniu „Ewolucja i optymalizacja doświadczeń użytkowników VR z zastosowaniem eye trackingu, BCI na przykładzie projektu BITSCOPE” przybliżył projekt BITSCOPE, dotyczący ewolucji doświadczeń użytkowników wirtualnej rzeczywistości (VR). Zadaniem interfejsu było przetwarzanie informacji dotyczących naturalnych aktywności struktur neuronalnych ludzkiego mózgu w interakcji z realnym światem zewnętrznym. Zaprezentował główne metody projektu i osiągnięte rezultaty w projektowaniu spersonalizowanych przestrzeni wirtualnych.

Przedstawicielką gospodarzy z Biblioteki WAT była mgr Małgorzata Kopciał, która przedstawiła referat „W służbie pamięci i wiedzy: bibliotekarz jako kreator przestrzeni dziedzictwa akademickiego Wojskowej Akademii Technicznej”. Prelegentka skupiła się na przedstawieniu dziedzictwa akademickiego Wojskowej Akade-

mii Technicznej, które obejmuje nie tylko materialne ślady historii uczelni, ale także niematerialne wartości: tradycje, idee, osiągnięcia naukowe, biografie wybitnych pracowników oraz losy absolwentów. Zaprezentowała rolę bibliotekarza, którego zadaniem jest nie tylko gromadzenie, opracowanie zbiorów, ale upowszechnianie i ochrona dziedzictwa akademickiego. Prelegentka przybliżyła działania uczelni, promujące dorobek naukowy, kulturowy oraz dydaktyczny. Przedstawiła znaczenie uczelni w kontekście historycznym i współczesnym dla środowiska lokalnego, wojskowego, akademickiego. Podkreśliła, że w dobie powszechnej digitalizacji bibliotekarz pełni krytyczną funkcję łącznika pomiędzy dorobkiem historycznym uczelni a nowoczesnymi metodami upowszechniania wiedzy.

Następnie głos zabrali przedstawiciele firm sponsorujących konferencję: Małgorzata Rydz z EBSCO Sp. z o.o., Małgorzata Gałkiewicz z MOL Sp. z o.o., Agnieszka Gronowska z Wydawnictwo Naukowe PWN S.A. Pierwsza część zakończyła się krótkim podsumowaniem dotychczasowych obrad.

Sesję drugą „Inkluzywność zawodu bibliotekarza” prowadziła dr Katarzyna Weinper, dyrektor Centrum Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Lubelskiej. Panel ten został poświęcony kompetencjom, umiejętnościom, dobrostanowi oraz rozwojowi zawodowemu bibliotekarzy. Po prezentacjach przedstawicieli firm technologicznych Digital Center oraz Elibron głos zabrała mgr Agnieszka Obrębska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie). W referacie „Wizja SuperBibliotekarza, czyli projekt kompetencyjny bibliotekarza 4.0” nakreśliła profil współczesnych bibliotekarzy, którzy łączą tradycyjne wartości zawodu z nowoczesnymi kompetencjami cyfrowymi, społecznymi. Według autorki bibliotekarz ewoluuje z roli statecznego kustosa do przewodnika w świecie danych cyfrowych jako edukatora, partnera technologicznego, którego zadaniem jest walka z dezinformacją. Podkreśliła również rolę bibliotek jako centrum wiedzy, innowacji i synergii między tradycją i nowoczesnością.

W kolejnym wystąpieniu głos zabrała mgr Agnieszka Adamowicz-Azzi (Biblioteka Główna im. Władysława Grabskiego SGGW). W referacie „Wsparcie pracowników naukowych w bibliotekach akademickich na uczelniach rolniczych i przyrodniczych” autorka dokonała wieloaspektowej analizy ewoluujących potrzeb informacyjnych kadry naukowo-dydaktycznej. Kluczowym elementem prelekcji była prezentacja wyników badania ankietowego, w których diagnozie poddano zakres oraz formy wsparcia oferowanego naukowcom w procesie parametryzacji ich dorobku naukowego. Prelegentka szczegółowo omówiła implementację zaawansowanych usług bibliometrycznych oraz rolę bibliotek w skutecznym zarządzaniu danymi badawczymi. Szczególną uwagę poświęciła specyfice dyscyplin rolniczych i przyrodniczych.

Zagadnienie ewolucji modeli funkcjonalnych podjęła mgr Małgorzata Bródko (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu) w referacie „Zarządzanie Total Experience

(TXM) jako strategia integracji doświadczeń w bibliotece akademickiej 4.0 i 5.0”. Autorka wskazała na bezpośredni wpływ czwartej rewolucji przemysłowej na automatyzację procesów bibliotecznych, podkreślając jednocześnie służebną rolę technologii wobec społeczeństwa. W wystąpieniu wyeksponowano koncepcję Biblioteki 5.0, zgodnie z którą nowoczesna technologia staje się narzędziem umożliwiającym bibliotece precyzyjne reagowanie na potrzeby i oczekiwania współczesnego użytkownika. Ostatni referat zaprezentował dr Przemysław Krysiński „Biblioteka wobec inkluzywności: nowe kompetencje i strategie działania w odniesieniu do osób ze społeczności LGBTQ+”.

Fot. 2. Uczestnicy konferencji. Źródło: strona Biblioteki WAT. Autor A. Bojczuk.